

MEMÒRIES I BIOGRAFIES

Després d'uns anys durant els quals ens vam plànyer de la poca disposició dels catalans a deixar escrites llurs memòries, que haurien estat un testimoni de primera mà per als historiadors, a partir d'un cert moment imprecís —entenguem-nos, un moment d'uns quants anys—, com un desmentiment a les queixes apareixen a Barcelona uns quants llibres de memòries: *Del llum de gas al llum elèctric* de Carles Soldevila, 1951; *Tots els camins duen a Roma* de Gaziel, 1958; *Memòries literàries* de Narcís Oller, 1962; *Memòries polítiques* de Claudi Ametlla, 1963... Durant el mateix període se'n publicaven a l'estranger algunes que després serien reeditades i continuades a Barcelona, com *Quaranta anys d'advocat* d'Amadeu Hurtado, el primer volum de les quals es va editar a Mèxic el 1956. Després va sortir una gran quantitat —o una quantitat relativament gran— de biografies, gènere en el qual estàvem igualment mal servits; aquestes, en general, estimulades —ningu no ho diria!— per uns premis que no semblen pas gaire estimulants. Sortosament, a la bona voluntat no li calen estímuls. Se'n van publicar ací i bastants a fora. D'aquests en deia alguna cosa, el mes passat, després de llegir la versió castellana, *La República y la guerra*, del volum de memòries de Carles Pi-Sunyer, editat a Mèxic, i al qual Joan Gomis dedica els seus «Quatre cantons» en aquest mateix número de «Serra d'Or». Alguns d'aquests llibres han estat publicats a fora quan no haurien estat autoritzats ací; però hem iniciat una etapa en la qual no sembla que es pugui fer gaire, però pot dir-se i pot publicar-se. I fóra bo de publicar alguns dels llibres editats a fora perquè no es podien editar ací. Per exemple el *Serra i Moret* de Pere Foix. És una biografia elaborada per Foix que quasi pot considerar-se com un llibre de memòries, ja que en la major part del text l'autor es basa en la correspondència del seu personatge. De Pere Foix són l'ordenació dels textos i certs comentaris i interpretacions, però la molla del llibre és de primera mà. Escau d'elogiar a Foix el respecte pels textos de Serra i Moret, el qual devia saber —o almenys sospitar— el bon ús que en faria Foix. D'altra manera no es comprendria la minuciositat a explicar, en una correspondència amistosa, tantes intimitats familiars i l'extens panorama de tota una època. Nascut en una família de la burgesia catalana, Serra i Moret es va convertir de molt jove a la ideologia socialista i a saber conciliar, amb eficàcia, el catalanisme i el socialisme en una època en què ja es volia fer passar el catalanisme com una tendència al servei de la burgesia. Pressionat per això, potser, o perquè no hi havia una organització socialista catalana, Serra i Moret va ingressar al PSOE, però en no poder fer entendre als dirigents d'aquell partit els problemes de Catalunya, va fundar, el 1923, amb Rafael Campalans —i amb altres que després passarien a disciplines diverses sense sortir, però, dels partits catalans—, la Unió Socialista de Catalunya, que va desaparèixer el 1936, fosa amb altres organitzacions, però que ha deixat un rastre escrit important. A més d'aquest *Serra i Moret* de Pere Foix, en el qual hauran de pouar els qui s'interessin per Serra i Moret, pel socialisme a Catalunya i per la política de l'època, fóra interessant de conèixer les memòries inèdites de Marià Martínez Cuenca, les d'Amadeu Bernadó i la tesi que prepara el professor Jesús M. Rodés.

VICENÇ RIERA LLORCA

LA URGÈNCIA D'UNS ESTUDIS FOLKLÒRICS

Ja sé que el Folklore, com l'Arqueologia, es pot convertir molt fàcilment en la fira d'arrambi qui pugui. Qualsevol desaprofiteu es pot inventar qualsevol cosa i fer passar bou per bestia grossa. Per això és tan urgent la creació d'uns estudis folklòrics, que s'apliquin a un àmbit documental que de cap manera no queda inclòs en cap dels estudis que s'imparteixen a les nostres escoles i universitats.

Cal dir i deixar ben entès que de folkloristes n'hi ha de bons i de dolents. És una qüestió d'honoradesa i de lenta observació allò que fa el bon folklorista, però també, qui en dubta, com en el cas del crític, per savi que sigui i per més mètodes que tingui a mà, una qüestió de nas. Tot això se m'ha acudit en veure aquest meravellós galimatias que és el calendari de «Serra d'Or» d'enguany. Certament el compilador de les imatges i redactor dels peus de les fotografies ha procurat no comprometre's i no sabem ben bé de què tracta el calendari del 1976. Però el lector ingenu pot pensar que se li ofereix una mostra variada de material folklòric o més vagament dit de festes populars. Quina no va ser la meua sorpresa quan m'hi vaig trobar com a festa tradicional, o popular o folklòrica, com vulgueu, uns ninots que tenen història, autor, antecedent literari.

Els ninots que veureu al mes de gener són obra d'un escultor autodidacte —en Pere Ferrer i Pujol— natural d'Artà, que s'ha proposat reproduir, en forma de nans o de cap-grossos, els personatges de les rondalles mallorquines recopilades per Jordi des Racó. Té fetes, ja, quaranta-sis figures que corresponen a vint-i-tres rondalles. La primera vegada que les va presentar en públic va ser el dia 17 de gener de 1974 a Artà mateix. Els personatges desfilen precedits d'un cartell amb el títol de la rondalla que protagonitzen. Pujol —amb aquest nom firma les seves obres— treballa ara en terracotes que representen personatges típics i en farà, aviat, una exposició a Manacor.

Es clar que la barreja-barreja d'elements que integren el calendari ho permet tot. Posar una obra tan estudiada, treballada i documentada com el Misteri d'Elx entre altres festes populars i tradicionals, significa un criteri que bé podria admetre, per què no?, la Santa Missa.

Dir, d'Algaida, *s'Algaida*, és com dir *la Tarragona* per la senzilla raó que al Principat diem la Poble de Lillet, o la Seu d'Urgell, o, com diu en Terenci, però en broma, *Sa Mallorca*, quan es refereix a Ciutat. Els Cossiers d'Algaida són, això sí, un bell exemple de dansa ritual popular, només que el personatge femení no n'és la núvia, sinó la dama, com explica prou clarament la *Gran Enciclopèdia Catalana* en un article firmat per Gabriel Llopart. No m'entretindré a subratllar altres disbarats del calendari, però sí que vull posar en relleu que si s'hagués tractat d'un material pertanyent a un sector que no fos el folklòric, la direcció de «Serra d'Or» s'hauria documentat adequadament. I és llàstima que no ho hagi fet en aquest cas, car, malgrat la penúria d'aquests estudis, tanmateix doctores té l'Església. Però el folklore és encara, avui per avui, una dedicació massa romàntica perquè els nostres erudits se la prenguin seriosament. Jo confio que una nova generació sense prejudicis pedantescos ens donarà una nova fornada d'estudiosos de la nostra cultura popular, que bona falta ens fa.

MARIA-AURELIA CAPMANY

L'«EUROPA DE LES ESCOLES» I ELS PROBLEMES LINGÜÍSTICS

La Comunitat Europea va crear, aviat farà dos anys, un *Comitè d'Educació* format per representants qualificats dels nou Estats de la Comunitat. El nou organisme prepararà un programa d'acció, el qual fou debatut, finalment, i aprovat el propi desembre pels ministres del ram, decidits, sembla, a llançar l'*Europa de les escoles*.

La visió general del dit programa tendeix, és clar, a una europeïtzació de l'ensenyament, en el sentit de fer passos constants per tal d'acostar els plans escolars, d'integrar experiències, d'obrir possibilitats de reconeixença d'estudis i d'augmentar la coneixença mútua pel que fa a cada un dels estaments que hi ha en la «societat» escolar dels diversos països. Hom reconeix que es tracta d'assolir uns objectius que obliguen a un exercici difícil de cooperació per damunt d'interessos ben establerts i d'aïllaments tradicionals. Tanmateix, és un exercici altament educatiu.

Per a nosaltres és molt significativa l'actitud de la Comunitat en un punt concret: els problemes lingüístics. Fins ara la diversitat de llengües ha estat tractada pels organismes comunitaris com un fet de diferenciació inevitable però de possible reducció a problema tècnic. Ningú no hauria acceptat el predomini d'una llengua damunt les altres com a llengua «oficial» dels *sis* o dels *nou*, malgrat que les diferències, quant a la difusió, entre l'anglès o el francès i el danès o l'irlandès, siguin tan aclaparants. Però ara es tracta de l'escola i, per tant, la qüestió ha entrat en un terreny més rigorós. En aquest punt el programa d'acció assenyalat com a prioritari l'ensenyament de les llengües dels *altres* països de la Comunitat —o almenys d'una d'aquestes llengües—, als plans educatius dels països membres. Tot-hom està convençut, sembla, que mentre la llengua pròpia de l'infant estigui assegurada, l'aprenentatge de dues llengües o més i en els moments oportuns, no és en general un problema pedagògic, sinó de trobar la metodologia adequada. Però és més significatiu encara per a nosaltres allò que els ministres d'Educació de l'Europa comunitària han dictaminat respecte dels infants dels immigrants. Es tracta d'un milió i mig d'escolars (dels quatre anys als divuit) als quals els organismes comunitaris volen posar en condicions d'igualtat respecte dels altres. Per tal d'assolir aquest objectiu l'*Europa de les escoles* ha traçat una línia d'actuació lingüística en tres punts: dotar els nens immigrants d'un ensenyament accelerat de la llengua de la terra que els acull, per tal de facilitar-los la integració al nou medi escolar i social amb la menor pertorbació possible; el segon punt es refereix a l'ensenyament, també, de l'idioma propi i de la cultura d'origen, de cara als llaços afectius i a la integració a llurs països el dia d'un retorn; i com a tercer punt, la Comissió europea preveu la formació del professorat idoni per a aquestes tasques.

Tot un programa, segons el qual Europa, cap a l'esdevenidor, no vol tenir ciutadans de segona categoria per inadaptació escolar ni desarrelats per força, sinó homes integrats al país al qual han anat a treballar, amb tots els drets però amb tots els deures. El problema escolar dels Països Catalans pot trobar en aquest programa un motiu més de reflexió i un exemple dreturer, en aquesta hora de represa de la consciència col·lectiva.

JOAN TRIADU